Ion EREMIA

DECANUL FACULTĂȚII DE ISTORIE A UNIVERSITĂȚII DE STAT DIN CHIŞINĂU MIHAIL C. SÂTNIC (1929–1988)

Mihail Sâtnic s-a născut pe 8 noiembrie 1929, într-o familie de țărani din s. Jura, rn. Râbnița din fosta RASS Moldovenească. A fost primul copil din familia cu cinci copii a lui Condratie şi Antonina Sâtnic. Studiile la şcoala primară din satul natal le-a început la vârsta de opt ani şi până la începutul războiului germano-sovietic din 1941 a terminat patru clase. În timpul războiului, familia Sâtnic nu s-a refugiat, iar Mihail şi-a continuat studiile în şcoala din satul natal. După reinstaurarea, în aprilie 1944, a puterii sovietice în Jura, tânărul Mihail s-a angajat în câmpul muncii şi, pe parcursul unui an, a lucrat căruțaş în colhozul *Partizanu Roş.* Pentru această activitate, prin Ucazul Prezidiului Sovietului Suprem al URSS din 6 iulie 1945, a fost decorat cu medalia *Pentru muncă eroică în anii Marelui război pentru apărarea patriei a Uniunii Sovietice în anii 1941–1945.* Mihail a decis să continue şi studiile şi, în 1948, termina Şcoala Medie nr. 1 din or. Râbnița. În acelaşi an, era înscris în rândul studenților de la Universitatea de Stat din Chişinău, la Facultatea de Istorie şi Litere. După absolvirea cu Diplomă cu mențiune a facultății, în anul 1953, a fost angajat în câmpul muncii şi pe parcursul a doi ani a activat în calitate de asistent la Catedra de marxism-leninism de la Institutul de Stat de Medicină din Chişinău. Dar, în august 1955, din cauze pe care nu le cunoaştem, cariera de cadru didactic în învățământul superior a fost brusc întreruptă şi, din august 1955 până în octombrie 1957, M. Sâtnic activează în calitate de director al Şcolii Medii din s. Izbeşti, rn. Criuleni. În octombrie 1957, Mihail Sâtnic se înscrie la doctorat la Filiala Moldovenească a Academiei de Ştiințe din URSS, la specialitatea Istoria Moldovei. După finalizarea studiilor la doctorat, din noiembrie 1960, M. Sâtnic este angajat la Institutul de Istorie în calitate de colaborator ştiințific inferior în Secția de istorie a Moldovei, perioada sovietică, sectorul de istorie a construcției socialiste şi comuniste în Moldova. În octombrie 1961, M. Sâtnic a susținut teza de candidat (doctor) în ştiințe istorice[1].

În iunie 1962 M. Sâtnic a promovat concursul la postul vacant de conferențiar (docent) la Catedra de istorie a URSS, situație confirmată de Or-

[1] *Arhiva Universității de Stat din Moldova* (*infra*: AUSM), F. 1, inv. 8, d. 1328, ff. 4-7; *Arhiva Centrală a Academiei de Ştiințe a Moldovei* (*infra*: ACAŞM), F. 1, inv. 3, d. 1613, ff. 1, 8, 14, 15.

dinul rectorului interimar I. Racul nr. 124-пп din 9 iulie 1962[1]. Totuşi, conform unui nou Ordin, cu nr. 157-пп din 27 august 1962, semnat de rectorul V. Cepurnov, M. Sâtnic era angajat la numita catedră în calitate de lector superior[2]. Ulterior, prin decizia Comisiei Superioare de Atestare a URSS din 1 aprilie 1964 lui M. Sâtnic îi era confirmat titlul (*zvanie*) de docent al Catedrei de istorie a URSS[3].

Prin Ordinul Ministerului Învățământului Public din RSSM nr. 679-a din 6 septembrie 1967 şi Ordinul rectorului USM A. Medvedev din 12 septembrie 1967, M. Sâtnic a fost numit decan al Facultății de Instruire a Studenților Străini[4].

În dosarul personal al lui M. Sâtnic sunt incluse şi două caracteristici nedatate, semnate de conducerea Universității (rector, secretarul comitetului de partid şi preşedintele sindicatului), dar acestea ar putea fi datate cu anul 1968. O caracteristică era dată pentru a fi prezentată la Comitetul de partid orăşenesc Chişinău[5], alta – la Ministerul Învățământului Superior şi Mediu de Specialitate al URSS[6]. Nu cunoaştem cu exactitate pentru ce au fost necesare asemenea caracteristici, putem bănui că erau solicitate de organele respective în legătură cu cele două plecări ale lui M. Sâtnic peste hotare. Este vorba de plecarea din martie-aprilie 1968, pe linia societății „Знание", în Emiratele Arabe Unite, Sudan, Irak şi Liban. În noiembrie al aceluiaşi an, M. Sâtnic, în componența delegației din RSS Moldovenească, pleca în Republica Populară Mongolă, unde se desfăşurau Zilele Moldovei în Mongolia[7]. Plecările peste hotare ale lui M. Sâtnic au continuat. În toamna anului 1970, acesta pleca la Moscova, pentru ca, ulterior, să meargă pentru două săptămâni în deplasare în România (Iaşi)[8], pe domeniul de colaborare interuniversitară, în scopul (cum era formulat în actul de deplasare) de a ține prelegeri[9]. Următoarea deplasare a prof. M. Sâtnic avea loc în septembrie 1987 în Bulgaria[10].

Între timp, anume din septembrie 1969, M. Sâtnic a fost transferat la Catedra de istorie a Moldovei[11]. În anul 1969 a fost reorganizată Facultatea

---

[1] AUSM, F. 1, inv, 8, d. 1328, ff. 2, 14.
[2] *Ibidem*, f.1.
[3] *Ibidem*, f. 30.
[4] *Ibidem*, f. 42.
[5] *Ibidem*, f. 50.
[6] *Ibidem*, f. 62. Evident, caracteristicile au fost prezentate, fiindcă în Dosarul examinat s-au păstrat semnăturile originale necesare, doar al doilea exemplar, primul fiind trimis la destinație.
[7] AUSM, F. 1, inv, 8, d. 1328, f. 68.
[8] *Ibidem*, f. 74.
[9] *Ibidem*, f. 75.
[10] *Ibidem*, ff. 272, 273, 278.
[11] *Ibidem*, f. 67v.

de Istorie şi, prin Ordinul nr. 192 al Ministerului Învățământului Public al RSSM din 27 mai, au fost create trei catedre. În baza Catedrei de Istorie Universală au fost create alte două catedre: Istorie Antică şi Evul Mediu; Istorie Modernă şi Contemporană. Suplimentar, a fost creată Catedra Istoria Moldovei[1]. După cum sublinia V. Cozma, crearea Catedrei de Istorie a Moldovei „a încheiat procesul de formare a catedrelor de istorie națională în cadrul universităților din republicile fostei URSS"[2].

În anul următor, pe 26 noiembrie 1970, în temeiul Ordinului Ministerului Învățământului Public al RSSM nr. 680-A din 25 noiembrie, era emis Ordinul rectorului Universității de Stat din Chişinău A. Lazarev, prin care M. Sâtnic era eliberat din funcția de decan al Facultății de Instruire a Studenților Străini şi numit decan al Facultății de Istorie[3]. În timpul aflării în funcția de decan, în afară de obligațiile directe pe care le avea față de facultate, M. Sâtnic a participat activ la organizarea conferințelor teoretice şi a olimpiadelor la istorie, matematică, chimie, fizică şi biologie, pentru care fapt, în mai 1973, primea mulțumiri din partea Secției de învățământ a Ministerului Căilor Ferate al URSS, Direcția căii ferate Odesa-Chişinău[4].

Pe 15 octombrie 1974, M. Sâtnic era reales în funcția de decan al Facultății de Istorie[5].

La sfârşitul lunii iunie 1975, M. Sâtnic a obținut un concediu de creație în perioada 5 septembrie – 5 decembrie, pentru finalizarea tezei de doctor habilitat[6]. Dar, începând cu 1 noiembrie, prin ordinul rectorului USM, concediul de creație, pe motivul „necesității de producție" (производственной необходимостью), a fost întrerupt[7].

În septembrie 1976, prin decizia Colegiului Ministerului Învățământului Public şi a Prezidiului Comitetului Republican al sindicatelor lucrătorilor din învățământul şcolilor superioare şi instituțiilor ştiințifice, lui M. Sâtnic i se decerna Diploma de onoare a organelor respective[8].

Pe 28 aprilie 1977, conducerea Universității de Stat din Chişinău (rectorul, secretarul comitetului de partid, preşedintele comitetului sindical) semna o caracteristică pozitivă pentru M. Sâtnic, trimisă la CC al PC al

---

[1] *Istoria Universității de Stat din Moldova* /Ion Eremia (coord.), Anatol Petrencu, Liliana Rotaru [et.al.]), red. şt. Ion Niculiță, Chişinău, CEP USM, 2016, pp. 105, 149.
[2] Valeriu Cozma, *Istoria Universității de Stat din Moldova (1946–1996)*, Chişinău, 1996, pp. 219-220, 232.
[3] AUSM, F. 1, inv, 8, d. 1328, f. 76.
[4] *Ibidem*, f. 90.
[5] *Ibidem*, f. 105.
[6] *Ibidem*, f. 112.
[7] *Ibidem*, f. 120.
[8] *Ibidem*, f. 128.

Moldovei[1]. Consecinţele nu s-au lăsat mult aşteptate. Prin Ordinul rectorului USM din 4 mai 1977, M. Sâtnic „în legătură cu trecerea la alt serviciu" era eliberat din funcţia de conferenţiar al Catedrei de istorie a URSS şi de decan al Facultăţii de Istorie[2].

În cariera lui M. Sâtnic începea o nouă filă: din mai 1977 începea să deţină funcţia de vicedirector al Institutului de Istorie a Partidului de pe lângă CC al PC al Moldovei, care era o Filială a Institutului de marxism-leninism de pe lângă CC al PCUS, dar, în anii 1977–1980, continua să predea şi la Universitate[3].

Prin decizia Comisiei Superioare de Atestare a URSS din 4 aprilie 1980, lui M. Sâtnic i se conferea titlul ştiinţific de doctor habilitat în ştiinţe istorice[4].

În vara anului 1980, M. Sâtnic revenea la Universitate, fapt confirmat de Ordinul rectorului din 25 iulie 1980 şi Ordinul din 6 august 1980[5]. În toamna aceluiaşi an, în luna septembrie, Catedra de Istorie a URSS recomanda candidatura lui M. Sâtnic la funcţia vacantă de profesor la subdiviziunea universitară respectivă[6]. Titlul de profesor i-a fost acordat de Comisia Superioară de Atestare a URSS la 21 mai 1982[7].

Din anul 1981 au apărut probleme grave de sănătate, ceea ce nu i-a permis realizarea stagiului de instruire la Universitatea de Stat „M.V. Lomonosov" din Moscova[8]. Ulterior, stagiul respectiv a fost realizat la Institutul de Istorie al AŞ din RSSM[9].

În legătură cu înrăutăţirea stării de sănătate a prof. Anatolie M. Lisețchi, şeful Catedrei de Istorie a URSS, în februarie 1985 M. Sâtnic era numit în funcţia de şef al acestei catedre[10]. S-au aflat în această funcţie până la sfârşitul lunii aprilie a aceluiaşi an[11].

Prin Ordinal rectorului Universităţii de Stat din Chişinău nr. 145-ПП din 31 august 1987, prof. M. Sâtnic, începând cu 1 septembrie 1987, a fost transferat din funcţia de profesor al Catedrei Istoria URSS în funcţia de profesor al Catedrei interuniversitare de Istorie a Moldovei[12]. Conform

[1] *Ibidem*, f. 135
[2] *Ibidem*, f. 138.
[3] *Ibidem*, ff. 143, 144, 145, 146,147, 148.
[4] *Ibidem*, f. 160.
[5] *Ibidem*, ff. 149, 150.
[6] *Ibidem*, ff. 162-163.
[7] *Ibidem*, f. 195.
[8] *Ibidem*, f. 191.
[9] *Ibidem*, ff. 197-203.
[10] *Ibidem*, f. 204.
[11] *Ibidem*, f. 205.
[12] *Ibidem*, f. 266.

unui nou ordin al rectorului din 10 septembrie 1987, începând cu 8 septembrie 1987 prof. M. Sâtnic suplineşte funcția de şef al Catedrei de Istorie a Moldovei[1], înlocuindu-l în această funcție pe prof. A.V. Repida[2]. Ulterior, M. Sâtnic a fost ales prin concurs la funcția de şef al Catedrei interuniversitatre de Istorie a Moldovei şi confirmat în această funcție prin Ordinul rectorului din 27 decembrie 1987[3].

Prin Ordinul nr. 147-пп din 20 septembrie 1988, M.C. Sâtnic era exclus, din 3 septembrie 1988, din rândul colaboratorilor Universității de Stat din Chişinău în legătură cu decesul[4].

Activitatea ştiințifică

Începutul activității ştiințifice a lui M. Sâtnic a coincis, practic, cu o nouă perioadă în evoluția istoriografiei sovietice, anume cu anii 1953–1964, perioada „dezghețului hruşciovist"[5]. Tema de cercetare a lui Sâtnic se includea perfect în noua linie a Partidului, exprimată de N. Hruşciov în referatul prezentat la plenara CC al PCUS din 3 septembrie 1953, *Despre măsurile privind dezvoltarea de mai departe a agriculturii în URSS*, în care a fost formulată sarcina de a crea un belşug de produse agricole pentru oamenii sovietici[6]. Până în anul 1964, M. Sâtnic a publicat 18 materiale, inclusiv o recenzie şi tezele a două comunicări la conferințe. Dintre materialele publicate, şase erau în coautorat. Problema principală abordată era cea a mişcării colhoznice în anii 1940–1941 în Basarabia şi problema colectivizării până în anul 1948. Trebuia să demonstreze că anexarea Basarabiei la URSS a fost un act progresist pentru locuitori, iar includerea lor în colhozurile sovietice – cea mai bună formă de organizare a agriculturii. Aceasta, de rând cu „industrializarea socialistă", au asigurat, în opinia organelor de partid sovietice, „biruința deplină şi definitivă a socialismului" în URSS, fapt despre care s-a declarat la congresul al XXI-lea al PCUS din ianuarie 1959. Peste trei ani, această declarație a generat alta, tot atât de stupidă: trecerea la construirea pe scară largă a comunismului, declarație făcută la congresul al XXII-lea al PCUS din octombrie 1961.

---

[1] *Ibidem*, f. 270.
[2] *Ibidem*, f. 271.
[3] *Ibidem*, f. 274.
[4] *Ibidem*, f. 279.
[5] O apreciere a istoriografiei sovietice din această perioadă a se vedea: С.Ф. Володин, *Историография периода «оттепели» (1953–1964 гг.) об эффективности труда в годы первых пятилеток*. Disponibil la: www.gramota.net/materials/3/2015/12-1/9.html (accesat: 7 martie 2022).
[6] Н.С. Хрущев, *О мерах дальнейшего развития сельского хозяйства СССР, Доклад на Пленуме ЦК КПСС 3 сентября 1953 г.*, Москва, Государственное Издательство Политической Литературы, 1953.

După înlăturarea lui N. Hruşciov de pe arena politică a URSS, începea o nouă perioadă în evoluția atât a țării, cât şi a istoriografiei sovietice, asupra căreia încep să acționeze o serie de factori, care au influențat negativ asupra ei. Această perioadă a durat din 1964, când plenara CC al PCUS a luat decizia de a-l înlătura pe N. Hruşciov din toate posturile pe care le-a ocupat, şi până în 1985, atunci când M. Gorbaciov declara începutul faimoasei restructurări.

În acest timp, are loc un proces de revenire la stalinism. O importanță deosebită în trasarea direcțiilor de evoluție a ştiinței istorice a avut-o Hotărârea CC al PCUS privind măsurile pentru dezvoltarea ulterioară a ştiințelor sociale şi creşterea rolului acestora în construcția comunistă. Marxism-leninismul era declarat baza de care urma să se conducă poporul în procesul dezvoltării societății socialiste, un instrument puternic de cunoaştere şi transformare revoluționară a lumii, care deschide calea pentru practică, asigură o abordare ştiințifică pentru determinarea politicii partidului în toate domeniile vieții publice[1].

Istoricii sovietici, inclusiv cei din RSSM, trebuiau să țină cont de acest document şi să „demonstreze" că sistemul socialist (în agricultură, industrie, politică) este cel mai puternic şi de nezdruncinat[2]. În conformitate cu principiile ideologiei dominante, istoricii au apreciat foarte înalt principiile politicii de stat în domeniul agriculturii, al industriei, al politicii interne şi externe a statului sovietic etc. O caracteristică importantă a studiilor istorice create în această perioadă este orientarea spre deciziile Partidului şi Guvernului sovietic (materialele congreselor PCUS şi deciziile de partid din republicile unionale), decizii care reglementau ritmurile şi direcțiile de dezvoltare social-economică a URSS şi a republicilor unionale.

În iulie 1980 M. Sâtnic indica un număr de 106 lucrări, monografii şi articole publicate pe parcursul activității sale ştiințifice, începând cu primul articol publicat în anul 1955 şi ultimul în 1979, în majoritatea lor singur, dar unele dintre ele în coautorat[3]. În perioada 1980–1985 M. Sâtnic, conform Listei prezentate în dosar, a publicat 112 lucrări dintre care 60 de studii ştiințifice şi 52 de popularizare a ştiinței, cifre indicate şi în Decizia catedrei[4]. Publicațiile au o pronunțată orientare propagandistică şi dezvă-

[1] *Постановление ЦК КПСС о мерах по дальнейшему развитию общественных наук и повышению их роли в коммунистическом строительстве.* În: *Вопросы истории*, № 9, сентябрь 1967, с. 3-11.
[2] *Историография истории России в конце 70 – первой половине 80-х годов XX в.* Disponibil la: https://www.zinref.ru/000_uchebniki/02800_logika/011_lekcii_raznie_39/055.htm (accesat: 7 martie 2022).
[3] AUSM, F. 1, inv, 8, d. 1328, ff. 166-184.
[4] *Ibidem*, f. 217.

luie esența aparentă a deciziilor organelor de partid şi sovietice, care au determinat scopurile şi obiectivele aşa-numitelor transformări socialiste în agricultură şi industrie.

Evident, acest număr impresionant de articole a trezit nedumerirea unor colegi de la catedră. Şeful catedrei, prof. A.M. Lisețchi a atenționat asupra faptului că i s-a reproşat, fără a indica cine anume, asupra faptului că membrii catedrei sunt ademeniți de lucrările cu onorar. Prof. Lisețchi a întrebat care este situația la el. M. Sâtnic a răspuns că onorar primeşte, în temei, de la articolele publicate în ziare şi reviste, dar lucrările mari publicate conform planului Institutului de Istorie a Partidului, nu se includ în această categorie[1]. Deosebit de agresiv a fost prof. S.C. Brâseachin, care, cu toate că a apreciat înalt activitatea lui M. Sâtnic, avea totuşi o pretenție aparte ce ținea de numărul prea mare de publicații. „Trebuie să vă păstrați numele şi renumele, îl sfătuia Brâseachin, micşorând numărul publicațiilor. Nu trebuie să vă irosiți (тратить) ca savant şi propagandist, numărul mare de publicații duce la o reacție negativă. Trebuie să acordați o mai mare atenție calității. Uneori, continua acesta, pierdeți simțul tactului şi eticii”[2]. Alți membri ai catedrei au subliniat că în anii 1980–1985 au avut loc un şir de evenimente importante în viața țării şi a republicii şi prof. M. Sâtmic nu a avut cum să nu reacționeze la ele[3].

Este destul de interesantă şi poziția prof. Sâtnic, care era de acord cu opiniile exprimate de colegii săi şi promitea că pe viitor se va strădui să fie mai tacticos, dar că aşa este caracterul lui, direct, şi îi este greu să se rețină, dacă vede că undeva nu este ordine[4].

În Decizia Comisiei universitare care a examinat dosarul lui M. Sâtnic sunt indicate doar 40 de lucrări ştiințifice şi 43 de lucrări au fost apreciate drept ştiințifico-propagandistice[5]. Este necesar a sublinia că elementul propagandistic era preponderent în toate publicațiile autorului.

Aşadar, activitatea ştiințifică a lui M. Sâtnic nu a ieşit din tiparele timpului în care a scris, pentru care era caracteristică atât reflectarea comenzii sociale a organelor de partid şi de stat, cât şi argumentarea ideologică a problemelor examinate. Directivele propagandistice, menite să justifice anexarea Basarabiei la URSS şi să laude sistemul socialist existent în RSSM, precum şi critica „falsificatorilor burgheji” au luat forma doctrinei oficiale de partid.

---

[1] *Ibidem*, f. 219.
[2] *Ibidem*, f. 209.
[3] *Ibidem*, f. 210.
[4] *Ibidem*, f. 211.
[5] *Ibidem*, f. 219.

Profesorilor M. Sâtnic, S. Brâseakin, în 1983, le-a fost decernat Premiul de Stat al RSSM în domeniul ştiinţei şi tehnicii[1].

În legătură cu participarea la concursul pentru suplinirea postului vacant de şef al Catedrei interunivesitare de Istorie a Moldovei, în noiembrie 1987, prof. Mihail Sâtnic prezenta şi o Listă selectivă a studiilor publicate pe parcursul activităţii sale, în care a inclus 50 de titluri. Dar la sfârşitul Listei era indicat numărul total al publicaţiilor pe parcursul întregii activităţi: 256 de lucrări, inclusiv 19 cărţi individuale şi împreună cu alţi autori, cu un volum total de 380 de coli de autor[2].

Studiile publicate de profesorul M. Sâtnic în anii 1985–1987 au aceeaşi tematică, ca şi anterior. Autorul continua să lupte cu falsificatorii burghezi, prezenta importanţa progresistă a anilor 1812 şi 1940 în viaţa locuitorilor Basarabiei, se referea la ajutorul acordat de statul sovietic ţăranilor moldoveni în timpul secetei din anii 1946–1947 şi, în general, prezenta în culori roze transformările socialiste în regiunile „reunite" la URSS în anii 1939–1940.

M. Sâtnic în amintirile mele

Prima cunoştinţă cu decanul M. Sâtnic, memorizată de mine, a fost în iarna lui 1971–1972. Eram student la anul I. Am venit la ore mai dimineaţă şi mergeam pe coridor [...] cu căciula pe cap. Deodată aud că cineva mă strigă din urmă pe numele de familie. M-am întors cu faţa spre persoana respectivă. La vreo 10 m în urma mea era decanul Sâtnic, care a continuat: *Scoate, măi, căciula de pe cap*! Mare mi-a fost mirarea că m-a recunoscut, eram abia la anul I. Să-i fi cunoscut aşa pe toţi studenţii? Eram cinci cursuri a câte 75 de studenţi la curs.

Eram studenţi pe la anul III. Cineva din grupele noastre se căsătorise şi, evident, majoritatea din cele două grupe de studenţi cu predare în limba română am plecat la nuntă. Revenind duminică spre seară şi fiind cam obosiţi, noi, băieţii, am luat hotărârea să nu ne ducem luni la lecţii, la pregătirea militară, ore care se desfăşurau de la 8:00 până la 17.00. Ne-am prezentat la ore marţi. La facultate eram aşteptaţi de şeful Catedrei militare, însoţit de un grup de ofiţeri şi de decanul Facultăţii de Istorie, Mihail Sâtnic. Pe parcursul a vreo două ore, ofiţerii ne-au tot explicat, ce faptă urâtă, antipatriotică etc. am săvârşit noi. După plecarea ofiţerilor, noi am rămas cu decanul M. Sâtnic. Din câte mi-aduc aminte, întreg discursul său, destul de loial faţă de noi, l-a ţinut zâmbind. Probabil, nu mai avusese loc un asemenea caz la Universitate: neprezentarea unui întreg pluton (28 de

[1] *Ibidem*, F.1, inv. 1, d. 2990, f. 6.
[2] *Ibidem*, inv, 8, d. 1328, ff. 279-281v.

persoane) la lecțiile de pregătire militară. Nu mai țin minte exact cuvintele de încheiere ale decanului, dar mesajul lui a fost destul de explicit: să nu ne punem mintea cu ofițerii de la Catedra militară. Şi noi am apreciat mesajul lui la justa valoare: decanul este cu noi!

Deşi activam la Facultatea de Istorie din 1 decembrie 1979, „rândul" la doctorat mi-a venit abia în 1982. Între timp, susținusem deja două examene la doctorat, aşa că la admitere aveam de susținut numai unul – specialitatea, Istoria URSS. La acest loc mai depusese documentele un pretendent, de prin Ucraina sau Rusia. Biletele (testele) erau alcătuite în limba rusă. Eu, evident, cum era obiceiul, am pregătit răspunsul în limba rusă, dar când am început să răspund, M. Sâtnic, care era membru al Comisiei de admitere a insistat să vorbesc în „limba moldovenească", cum era numită limba română în RSSM. Eu zic că pot vorbi în limba rusă, notițele pe care le-am făcut sunt în limba rusă. La care el zice puțin iritat: „Măi, ți-am zis să vorbeşti în limba moldovenească". Aşa am şi făcut. Celălalt pretendent, care a ascultat şi el răspunsul meu, nu a avut nici un fel de obiecții – una dintre întrebări ținea de istoriografia rusă de până la revoluția din octombrie şi numele de familie a istoricilor pe care i-am amintit, restul nu a trezit dubii asupra esenței răspunsurilor mele.

După discuția tezei mele de doctorat în cadrul Secției de istorie medievală de la Institutul de Slavistică şi Studii Balcanice în ianuarie 1987, s-a luat decizia ca susținerea să aibă loc în luna iunie a aceluiaşi an, dar din cauză că o parte a membrilor Consiliului ştiințific de susținere erau plecați în deplasare şi nu putea fi convocat cvorumul, susținerea a fost amânată pentru luna octombrie 1987. Am primit informația de la Moscova şi am discut cu Elena Podgradscaia, care urma să fie referentul din Moldova la teza mea. Elena Podgradscaia mi-a spus că ea nu va putea merge la Moscova în ziua fixată, fiindcă are o conferință la Odesa şi va veni de acolo obosită. Evident, eu fuga la stația de telefoane de pe str. Bender (Tighina) să-l anunț pe Eugeniu P. Naumov (1932–1990), secretarul ştiințific al Institutului de Slavistică şi Studii Balcanice, că susținerea nu poate avea loc la data convenită şi i-am explicat pricina. El a zis: *Bine, vom stabili o altă dată*. Repede m-am întors la facultate şi Podgradscaia, cu lacrimi în ochi, se apropie de mine şi îmi spune că ea va merge la Moscova la data fixată în octombrie. Eu i-am explicat că deja am telefonat la Moscova şi o altă dată a susținerii va fi stabilită ulterior. Cineva mi-a spus că M. Sâtnic a avut o discuție cu Podgradscaia, fără ca să-mi spună detaliile.

Când am plecat la Moscova pentru susținerea tezei de doctorat (ianuarie 1988), M. Sâtnic era şeful Catedrei unde activam. La plecare mi-a spus

ca după susținere, să-l sun neapărat şi să-l informez despre rezultat. Am încercat să-i explic că voi putea suna destul de târziu, undeva după ora 24:00, atunci când am să mă întorc de la susținere, poate să-l sun mai bine a doua zi. La care M. Sâtnic zice: *Ți-am zis să mă suni noaptea, când o să poți, la ora 24:00, la ora 01:00, la ora 02:00, nu contează. Eu am să aştept. Ai înțeles?* Păi, cum să nu înțeleg? L-am informat despre rezultatele susținerii tezei după ora 24:00, atunci când am ajuns la gazda unde locuiam.

În concluzie, putem afirma că M.C. Sâtnic a fost omul epocii sale – a scris ceea ce recomanda (de fapt, dicta) Partidul Comunist. Este greu de spus, dacă a crezut cu adevărat în ceea ce afirma pe paginile lucrărilor sale, dar, ca om, a manifestat cele mai bune calități.

SURSE ICONOGRAFICE

Mihail Sâtnic în anul 1962

Mihail Sâtnic în anul 1969

M. Sâtnic printre participanții la conferința științifică, organizată de Senatul USM şi comitetul raional de partid Floreşti, dedicată celei de-a 70 aniversări de la evenimentele revoluționare din s. Trifăneşti, mai 1971

M. Sâtnic (primul din dreapta) în cadrul unei întâlniri cu studenții şi profesorii de la Facultatea de Istorie, 1974

Mihail Sâtnic (primul din stânga) la parada din 7 noiembrie 1975

Parada din 7 noiembrie 1987. T. Josan, M. Sâtnic, V. Bezede

M. Sâtnic (1929–1988), the history faculty dean of the Chisinau State University

The article describes the life and activity of M. Sâtnic (1929–1988), the History Faculty Dean of the Chisinau State University. It can be stated that M.C. Sâtnic was the man of his era – he wrote what the communist party recommended. It is difficult to say whether he really believed what he stated on the pages of his works. As a man, he displayed the best qualities.

Keywords: *M. Sâtnic, historian, dean, History Faculty, Chisinau State University, Moldavian SSR.*

Ion EREMIA
doctor habilitat, profesor universitar
Facultatea de Istorie şi Filozofie, Universitatea de Stat din Moldova
e-mail: ioneremia2007@gmail.com